

Nr 144.

Av herr **Hesselbom**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställningar om vissa anslag till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.*

I statsverkspropositionen, bilaga 7, punkt 35, har statsrådet och chefen för socialdepartementet tagit ställning till av ungdomsvårdsskoleutredningen framlagt förslag till viss omläggning av yrkesutbildningen vid statens ungdomsvårdsskolor. Under punkt 37 har departementschefen äskat anslag med sammanlagt 508 000 kronor för anordnande av verkstäder vid Sundbo, Forsane och Lövsta. I detta anslag ingå bl. a. belopp om vardera 50 000 kronor för anordnande av verkstäder för utbildning av radioreparatörer och elektriker vid Forsane och Sundbo.

I 1953 års statsverksproposition, bilaga 7, har departementschefen lämnat en redogörelse för ungdomsvårdsskoleutredningens i skrivelse den 15 oktober 1952 framlagda förslag till anordnande av en sjömansskola inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. Utredningen hade under sitt arbete funnit, att ej mindre än 54 st., eller 16,2 % av de manliga elever som år 1951 villkorligt utskrivits från skolorna, erhållit anställning till sjöss. Trots att denna yrkesvalsgrupp var den näst största — störst var gruppen metallarbetare med 20,1 % — hade dessa elever i skolorna icke erhållit någon som helst utbildning för sitt blivande yrke. Som en jämförelse kan nämnas, att samtliga yrkesskolor för manliga elever, åtta stycken, meddelade undervisning i jordbruksarbete med resultat att 44 st., eller 13,2 % av eleverna, vid den villkorliga utskrivningen erhöi sådant arbete. Av de åtta skolorna undervisade sju i trädgårdsarbete, men blott 11 elever eller 3,3 % ägnade sig häråt när de lämnade skolorna. Ungdomsvårdsskolorna hade fem verkstäder för utbildning av möbelsnickare, 8 elever eller 2,4 % valde detta yrke. Undervisning i skrädleri meddelades vid två skolor, 2 elever eller 0,6 % blev skraddare. Tapetseri- och sadelmakeriutbildning förekom vid en skola, och 1 elev eller 0,3 % fick sådan yrkesanställning vid den villkorliga utskrivningen.

Samstämmigheten mellan erhållen utbildning och arbetsanställningens art vid den villkorliga utskrivningen var som synes mycket liten beträffande de här uppräknade yrkena. För vissa andra yrken, metallarbetare, bilreparatörer och kockar, var samstämmigheten i detta avseende betydligt bättre. Ungdomsvårdsskoleutredningen har i sitt den 18 september 1953 avgivna slutbetänkande vidhållit sitt förslag om utbildning i sjö-

mansyrket, och trots att detta förslag efter remissförfarande hösten 1952 tillstyrkts av praktiskt taget samtliga hörda myndigheter och organisationer, har departementschefen icke förordat detsamma. Detta synes mig märkligt, då med undantag för metallarbetaryrket intet annat yrke lockat så många ungdomsvårdsskoleelever som sjömansyrket.

Ungdomsvårdsskolornas yrkesutbildning torde vara ett av de viktigaste hjälpmedlen i arbetet för en social återanpassning av eleverna. Avsevärda medel ha också nedlagts i verkstadsbyggnader, inventarier och lärarlöner. Det synes då av såväl pedagogiska som ekonomiska skäl vara angeläget, att eleverna utbildas i yrken som de bevisligen ägna sig åt sedan de lämnat skolorna.

Utredningens förslag till sjömansutbildning går ut på att Lingatans skola för flickor vid Gullmarsfjorden skulle användas till en sjömansskola med till en början två avdelningar, en för däcksmanskap och en för ekonomipersonal. Platsantalet skulle vara 16. Skolan skulle ordnas som en filial till Forsane yrkesskola. Jag anser Lingatans geografiska läge vara lika lämpligt för en sjömansskola som det var olämpligt för sitt tidigare ändamål.

Riksdagens revisorer ha i sin berättelse för år 1953 framhållit det otillfredsställande i att Lingatan under budgetåret 1952/53 utnyttjats endast till omkring halva sin kapacitet samt att verksamheten vid skolan numera nedlagts, trots den besvärande platsbrist som råder inom olika sociala vårdområden. Detta av revisorerna påtalade förhållande har väckt viss uppmärksamhet, inte minst i den bygd där Lingatan ligger. Något annat förslag till Lingatans användning har icke framförts från något håll. Även med nedlagd verksamhet drager skolan icke oväsentliga kostnader för skötsel av jordbruk och byggnader m. m. Ungdomsvårdsskoleutredningen beräknar ett behov av ytterligare 50 nya platser för manligt yrkesskoleklientel. Av dessa skulle 16 platser erhållas, om sjömansskolan komme till stånd. Då byggnader för elevhem, vissa bostäder m. m. redan finnas vid Lingatan och endast skulle bli föremål för omändring, bli dessa nya elevplatser avsevärt billigare i anskaffning än om de skulle helt nybyggas.

Av det anförda framgår,

att behovet av sjömansutbildning vid ungdomsvårdsskolorna är mycket stort,

att ungdomsvårdsskoleutredningen föreslagit att sådan utbildning förlägges till Lingatan,

att flertalet remissinstanser tillstyrkt utredningens förslag,

att behov av ytterligare 50 nya platser för manliga yrkesskoleelever

finnes, vilket platsantal skulle minska med 16 om sjömansskolan upprättades,

att riksdagens revisorer påtalat det otillfredsställande i att Lingatan icke brukas för socialt vårdarbete.

Sjömansskolorna å Lingatan bör alltså komma till stånd snarast. Skulle anslagsmedel härför av ekonomiska skäl icke kunna ställas till förfogande budgetåret 1954/55 bör dock redan nu ett principbeslut fattas. Under det kommande budgetåret skulle verksamheten kunna påbörjas utan att några medel utöver de av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till ungdomsvårdsskolorna äskade behövde tagas i anspråk. Detta skulle kunna ske på följande sätt.

Ungdomsvårdsskoleutredningen har i sitt slutbetänkande föreslagit, att trädgårdsdriften vid Forsane yrkesskola skulle nedläggas såsom utbildningsgren och ersättas av utbildning för radioreparatörer och elektriker. Någon motivering för valet av detta yrke utöver att det för utredningen uppgivits att eleverna visat intresse för yrket har utredningen icke lämnat.

Styrelsen för Forsane yrkesskola har i sitt remissvar ansett sig icke kunna biträda förslaget om anordnande av utbildning för radioreparatörer och elektriker. Styrelsen anser, att denna utbildning är synnerligen krävande och att den förutsätter vissa teoretiska kunskaper, som eleverna torde ha endast små möjligheter att inhämta. Departementschefen följer dock utredningens förslag och föreslår, att 50 000 kronor anvisas för utrustning av en sådan verkstad vid Forsane, samt förordar dessutom en dylik verkstad för samma kostnad å Sundbo.

Med hänsyn till den tveksamhet, som kommit till uttryck i avseende på sistnämnda utbildningsgren, synas starka skäl tala för att man nu inrättar endast en verkstad för elektriker och radioreparatörer. Efter en tids erfarenhet torde det vara lättare att taga ställning till frågan om denna utbildningsgrens lämplighet.

Utbildningen av radioreparatörer och elektriker vid Forsane bör därför enligt min mening utbytas mot en sjömansavdelning för däcksmanship. Den teoretiska utbildningen och en del av den praktiska kan i avvaktan på sjömansskolans iordningställande å Lingatan ske vid Forsane. Avdelningen kan periodvis förlägga den praktiska utbildningen till Lingatan. För övning till sjöss torde lämplig båt kunna tills vidare förhyras. Det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 50 000 kronor, till utrustning av radio- och elektrikerverkstad vid Forsane bör anvisas till byggnadsarbeten vid Lingatan. Åtskilliga underhålls- och omändringsarbeten vid Lingatan skulle kunna utföras av det för Forsanes del föreslagna inredningssnickeriet och av sjömansavdelningen. Den senare skulle då när-

mast utföra målningsarbeten, vilka direkt höra till yrket, samt bygga bryggor, underhålla Lingatans roddbåtar, tillverka viss undervisningsmateriel m. m. Eleverna skulle härigenom få vara med om att iordningställa sin skola, vilket är värdefullt ur fostringssynpunkt.

Under åberopande av vad som sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att sjömansutbildning anordnas å Lingatan från och med budgetåret 1954/55 i enlighet med ungdomsvårdsskoleutredningens förslag;

alternativt hemställes att riksdagen måtte i princip fatta beslut om sådan sjömansutbildning samt att riksdagen i anslutning därtill måtte besluta, att från och med budgetåret 1954/55 Lingatans yrkesskola tillföres Forsane som sjömansskola, att vid Forsane-Lingatan utbildning ordnas för däckmanskaf samt att av det av Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln äskade reservationsanslaget till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. 50 000 kronor anvisas för byggnadsarbeten å Lingatan.

Stockholm den 26 januari 1954.

Knut Hesselbom.